

et danken ge-
vaak voor de
ke dag weer
duldend zege-

eens het ver-
k-boven-in-de-
benauwdheid
oen hij tijdens
houvast had,
eft niet meer.
Ideloos, maar
? We hebben
ging! We zul-
ve hebben die
ant. Waarover

eleven, zoveel
r hoe dit ook
ezorgd te ma-
wereld en die
e wereldmach-
we horen dat
wereldoorlog
ezorgdheid in
en onze kin-
ing van werk-
de middenstan-
kan de ang-
kinderen hun
in ons gezin
kt wordt voor
door de dood
orgd worden?
en volk, maar
lie van buiten
bedreigd wordt
zou dan niet
smart en elk
re er mee aan

et bevel des
EERE en ver-
(Ps. 37:5).
want Hij zorgt
aarten God be-
gging.
dezelfde blij-
door vuur en
wat gij vreest
h hebt ge die
gaat. Ge weet
nebt uw moeite
de angst weg
r; De HEERE
erlaten. En ge

er
eer.
lijden.
smart.
hart:
tijde.
62:5.

H. J. J.

BLIJK LEVEN

e gezagsdrager
ig in zulke ge-
de figuur, die
r van toen be-
noeten zeggen:
Hoe moet het

a mbtlieden
heeft daarvoor:
aanstellen". Ik
unctionaris ook
doen toekomen.
hier geslaagd
elkt het kerk-
zien de ontwik-
t, bij „opziener“
dat Mozes hier
ng aan de Oud-
vertaling werkt
r" allang wordt
huidige kerke-
dan die, waar-

uws heeft hier
van etymologie
ntie „schrijven“
de functionaris-
rdelijkheden. Ze
ger; soms doen
igs eens de ver-
de volgende be-
den, notarissen,
zichters. En al

die benamingen zullen wel een kern van waarheid be-
vatten, omdat naar het mij voorkomt, ze al dergelijke
functies in zich verenigen. Maar die veelheid van
functies wordt niet uitgedrukt door de vertaling „op-
zieners“.

En om die beide redenen vraag ik me af, of de St.
Vert. met „ambtlieden“ niet dichter bij de waarheid
was, „Ambtlieden“ is vager en algemener dan „op-
zieners“. Maar juist waar de functie van deze mensen
zo vaag en onbestemd is, meen ik, dat hier „be-
ambten“ veel beter is dan „opzieners“. Men kan
zeggen: „beambte“ is zo algemeen, je kunt dan nog
aan allerlei functies denken. Maar bijkens het spraak-
gebruik móet je ook aan allerlei uiteenlopende taken
denken; en dus zou „beambte“ juist vanwege de on-
bepaaldheid m.i. hier het best passen.

Deze moeilijkheid wordt nu nog weer vele malen
groter bij een groot aantal termen, die onze taal wel
heeft, maar wier inhoud bij ons veelal volkomen an-
ders is dan in het Hebreeuws. Het betreft hier vaak
de woorden, die behoren tot de specifieke, ik zou bijna
zeggen: de „theologische“ woordenschat van de bijbel.
Ik denk hier aan termen als „gerechtigheid“, „heiligh-
heid“, „recht“, „goedertierenheid“ etc. Je kunt bijna
geen bladzijde in de bijbel lezen, of je ontmoet deze
termen. We zouden hier niet voor zo grote moeilijkheden
staan, als de denkwelt van de Israëlieten de-
zelfde was als die van ons. Maar hier gaapt toch bijna
een kloof. Onze begrippen zijn, indien al niet zuiver
grieks, toch in sterke mate door het griekse denken
beïnvloed. En dat brengt met zich mee, dat wij aan al
die termen zonder het te weten, zomaar een griekse
inhoud geven, waardoor we toch in werkelijkheid van
de bijbel vervreemd raken.

Voor deze moeilijkheid stond men al heel vroeg.
Toen men voor het eerst het Oude Testament ging
vertalen in het Grieks (de z.g. Septuaginta), kreeg
men er al mee te maken. Men moest griekse woorden
zoeken voor hebreeuwse begrippen. En daaraan is het
te danken, dat termen als „gerechtigheid“, „waar-
heid“ enz. enz. in de griekse taal toch zakelijk een
heel andere inhoud hebben dan in de spreektaal van
die tijd. Maar bezwaarlijk is die methode toch onge-
twijfeld. Want ongemerkt draagt men zo een griekse
gedachtenwereld in de bijbel in. Het is niet te bere-
kenen, hoeveel scha er op die wijze al is aangericht.
Leest men Paulus, dan bemerkt men telkens uit het
hele verband, dat allerlei termen bij hem hun eigen
israëlietische waarde hebben. Maar in de jonge chris-
telijke kerk zie je gedurig het griekse denken via die
termen veld winnen; en we zitten vandaag in de theo-
logie nog met de gevolgen van dat proces.

In het griekse denken ziet men, om maar één voor-
beeld te noemen, „gerechtigheid“ en „barmhartigheid“
als tegenstellingen. De terugslag van die denkvorm
vindt men b.v. nog in de formulering van Zondag 4.
Maar het israëlietische denken kan die twee nimmer
als tegenstellingen zien; voor Israël zijn dit twee ver-
wante begrippen; en soms zelfs synoniemen. In een
bepaald verband kan de Israëliet spreken van „ge-
rechtigheid“, en dan zakelijk bedoelen wat wij van-
daag onder „barmhartigheid“ verstaan.

Nu kan ik me begrijpen, dat men die termen niet
heeft losgelaten. Ik zie er zelf ook geen kans toe. Men
kan Paulus niet verstaan, zonder uit het Oude Testa-
ment vertrouwd te zijn met een term als b.v. „ge-
rechtigheid“. Maar wil men Paulus wèrkelijk verstaan,
dan moet men toch weten, wat het Oude Testament
onder „gerechtigheid“ verstaat; weten, dat dat iets
totaal anders is dan wat wij onwillekeurig daarin
horen. Daarom komt de vraag bij mij gedurig weer
op, of we toch niet een vertaling moeten hebben met
zeer korte kanttekeningen.

Maar weer een voorbeeld: 1 Sam. 12:7.

De St. Vert. heeft daar: „En nu, stelt u hier, dat
ik met u lieden rechte, voor het aange-
zicht des HEEREN, over al de gerechtighe-
den des HEEREN, die Hij aan u en uw va-
deren gedaan heeft“.

N.B.G. heeft: „Nu dan, stelt u op, opdat ik als
richter u, voor het aangezicht des HEEREN,
voorhoud, alle rechtvaardige daden,
die de HERE voor u en uw vaders gedaan heeft“.

Door spatieringen heb ik laten uitkomen de be-
langrijkste veranderingen. „Met u rechten over“ is
vervangen door „als richter u voorhouden“. Ik geloof,
dat dat een vooruitgang is. Alleen blijft de eenvoudige,
maar nadenkende bijbellezer zitten met de vraag:
wat betekent dat „als richter“ in dit verband? Zou
het nu toch niet wenselijk zijn, om in zo'n geval op
de rand een korte notitie te plaatsen, die opheldering
biedt? Geen lang verhaal natuurlijk. Ze moeten
bij de bijbellesing aan tafel zonder moeite kunnen
worden ingelast.

Ook de wijziging van „gerechtigheden“ in „recht-
vaardige daden“ acht ik een vooruitgang, omdat nu
zonder meer duidelijk is, dat de Israëliet bij dergelijke
termen niet in onze trant denkt aan een bepaalde ge-
zindheid, doch aan concrete openba-
ringen van die gezindheid.

Ongetwijfeld heeft elke bijbellezer zo een bepaalde
voorstelling als hij hier het woord „rechtvaardig“ te-
genkomt. Maar tien tegen één, dat die voorstelling
verkeerd is. Moest in gevallen als deze niet worden
duidelijk gemaakt door een heel korte notitie, dat de
bijbel met „rechtvaardige daden“ bedoelt daden van

verlossing, die rechtvaardig heten omdat ze ge-
daan worden overeenkomstig de gedane beloften,
zodat ze dus spreken en getuigen van de trouw des
Heren?

Soortgelijke opmerkingen lieten zich maken bij
„heilighd“ en al de andere woorden, die ik straks
noemde. Ik bedoel dit niet als een bezwaar tegen deze
vertaling, want ik zie zelf ook geen kans om ze anders
weer te geven. Maar ik wil er alleen mee zeggen, dat
de meest moderne vertaling op het punt van duide-
lijkheid tekort zal blijven schieten, als ze niet gebruik
maakt van korte kanttekeningen. De Statenvertaling,
die toen een hypermoderne weergave was, heeft ook
de noodzaak van aantekeningen gevoeld, en m.i. te-
recht. Iets dergelijks hebben we ook vandaag nodig.
Ik geloof niet, dat we de „Kanttekeningen“ van de
16e eeuw vandaag zonder meer moeten overnemen:
er staat heel veel verdienstelijks in, maar toch heb ik
meermalen ook overwegende bezwaren; we behoeven
ook deze traditie niet te canoniseren. En in ieder ge-
val vind ik die aantekeningen van toen te talrijk en
te breed. Maar het principe, dat erachter zat, erken
ik ten volle als juist. Een vertaling-zonder-meer zal
bij de geschetste stand van zaken er nooit aan ont-
komen, om verkeerde voorstellingen te wekken. En
we dienen ernaar te staan, dat bij de Schrift dat voor-
komen wordt.

Daarmee is niet ontkend, dat de commissie soms
erin geslaagd is om typisch hebreeuwse woorden door
'n goed-nederlandse term weer te geven. B.v. in 1 Sam.
8:11, waar gesproken wordt van de mispāt des
konings; men kan dit woord vertalen door „recht“,
doch dat zou hier misverstand wekken, omdat bedoeld
wordt niet op de rechten, die de koning wettig bezit,
maar op de gewoonten, die hij zal volgen. Terecht is
hier dan ook vertaald: het „optreden“ van de koning,
want het gaat hier over zijn „manieren“.

Maar af en toe zet ik ook wel eens een vraagteken,
b.v. Gen. 18:3. St. Vert. heeft daar (vgl. het eerste
artikel¹⁾ over „natan chen“ in verband met Jac. 4:
„heb ik nu genade gevonden in U we-
oogen“. N.B.G. komt met: „indien ik uw gene-
genheid gewonnen heb“. Ik betwijfel, of
dat wel een verbetering is. Ik geloof, dat de kleur
van „genegenheid“ hier wel iets te sterk is, en ook
verkeerde suggesties wekt. Ik preferer hier „welwil-
lendheid“. En zo zouden er wel andere voorbeelden
nog te noemen zijn.

Voorts zijn er gevallen, waarin de betekenis van
het hebreeuwse woord niet nauwkeurig bekend is. In
Joz. 22:10 staat een woord, dat de St. Vert. abu-
sief weergaf met „grenzen“, want het woord moet
zoets betekenen als „kringen“. Maar of het N.B.G.
gelukkig is met de vertaling „steekkringen“, waag
ik te betwijfelen. Beter had men m.i. zich tot „krin-
gen“ kunnen beperken.

En in Richt. 5:7 heeft de St. Vert.: „de dorpen
hielden op in Israël“, terwijl het N.B.G. biedt: „leiders
ontbraken in Israël“. Ik meen, dat de St. Vert. hier
de voorkeur verdient, ook al vanwege het verband;
ik zou willen voorstellen: „h e t d o r p s l e v e n
l a g s t i l“.

B. H.

¹⁾ In verband met wat ik in het eerste artikel schreef
over de betekenis van Jac. 4:5, werd me de vraag gedaan,
of de daar gebezigde griekse constructie (epitheticoe pros)
wel een vertaling gedooft als ik voorstelde; vragers meen-
de, dat er dan moest staan een ander voorzetsel (epitheticoe
epi). Nu geloof ik, dat we bij een schrijver als
Jacobus in het algemeen reeds sterk rekening moeten
houden met de mogelijkheid, dat het Grieks van zo'n
auteur in sterke mate is beïnvloed door semietische con-
structies, waarmee hij van jongsaf vertrouwd was. De
Septuaginta biedt daarvan veel voorbeelden. En wat dit
geval in concreto betreft, bleek me, dat in de Septua-
ginta in Psalm 42:2 de constructie met „pros“ die met
„epi“ afwisselt, zonder dat hierdoor de betekenis veran-
dert. Daarom meen ik, dat, nu de Septuaginta dezelfde
verbinding biedt in de betekenis, die ik noemde, er geen
bezwaar is om Jac. 4:5 op te vatten, zoals ik het deed.

Haak-áán-actie

We hebben allemaal in het laatste jaar wel gehoord
van een h a a k - i n - a c t i e. Het woord is per radio
„er in gehamerd“; de bedoeling was, door die actie,
die wonderwel geslaagd is, een bedrag bijeen te bren-
gen voor de kankerbestrijding.

De inleidingspeeches van deze actie zijn mij ont-
gaan: ik luister niet vaak naar de radio. Maar allicht
als ik de plank niet mis, als ik aanneem, dat de keus
van de suggestieve naam voor deze Operatie is ge-
rechtvaardigd door de betekenis van het woord in-
h a k e n. De één staat klaar, de ander sluit zich bij
hem aan, hij grijpt de arm van de eerste, haakt bij
hem in, ze gaan ge-armd aan de slag. Zo verstaan,
betekent „in-haken“: meedoen, je aansluiten, een
cordon vormen. Het woord „inhaken“ kan ook willen
zeggen: vast sluiten, goed afsluiten, met een haak.
En verder moet het ook met borduurwerk te maken
hebben, maar daar durf ik geen woord over zeggen.
Hoe het zij, ik geloof, dat „haak-in“ zo iets betekent
als: „doe mee“, „trek mee op“, „sluit u aan“. Een
vriendelijk woord voor een eensgezindheids-daad;
voor een Operatie-van-Verbondenen. Een gang van
allen naar EEN ZELFDE DOEL.

(Zie vervolg pag. 160).

De actualiteit der prediking: „een rijke Christus voor arme zondaren“?

Niet lang geleden werd bij een theologische pro-
motie onder de aan het proefschrift toegevoegde stel-
lingen ook deze ter verdediging aangeboden: „Het
waarlijk „actuele“ in de prediking bestaat alleen in
de verkondiging van een rijke Christus voor arme
zondaren“.

Dat is nu een these, die bij voorhaat in onze theo-
logische en kerkelijke wereld ieder beaamt. Omdat
ieder bij dat „een rijke Christus voor arme zondaren“
het zijne denkt.

Dat is overigens een zeer actuele vraag, die vraag
van de actualiteit der prediking.

De prediking moet actueel zijn.

Maar er is een schijn-actualiteit in vele preken, die
in feite niet meer is dan een achter-de-feiten aanlo-
pen. We hebben een dominee gekend, die elke Zondag
blijk gaf de jongste geruchtmakende binnen- of bui-
tenlandse roman, althans bij name, te kennen. De
laatst-verschenen ster aan de literaire hemel had hij
ontdekt. Met zijn krantje was hij bij tot aan de laatst-
lede Zaterdag. Maar de preek stond volmaakt buiten
het leven der gemeente. Ze maakte wel de jongste
roman, het laatste Zaterdagavondnummer van de
Nieuwe Rotterdammer of het Handelsblad actueel,
maar deed van de actualiteit van het Eeuwige Evan-
gelie niets blijken. Een ander babbelde stevast over
wat zo in de laatste tijd het gesprek van de dag was,
over de laatste problemen, die in de mode waren en
die als een epidemie, een psychische infectie, komen
erf gaan, maar hij kwam aan de eerste en laatste
vragen, die de Schrift aan de orde stelt, nooit toe.
Er is, geloven we, ook op de preekstoelen, veel
„mode“. Een prediking, die „midden in het leven“
staat, ja, maar die het leven niet beheerst, niet stuwt,
niet leidt, maar die zelve door het leven beheerst,
gestuwd, geleid wordt. Ze babbelt wat mee met de
man-van-de-kerk/straat, ze kabbelt wat mee met de
grote stroom, maar ze trekt de-man-van-de-straat niet
op uit zijn wereldje, ze leidt geen enkele stroom om.

En het doet in elk geval weldadig aan, dat in bo-
vengenoemde stelling hiernaar wordt vastgehouden,
dat de actualiteit der prediking gegeven is in de Hei-
lige Schrift. Dat de prediking haar actualiteit niet
aan het leven, maar aan de Schrift ontleent.

De Schrift is actueel.

Het Woord Gods der Hellige Schrift is niet een oude,
vergeelde kroniek, niet als een oude, gedoopte vuur-
toren aan een verzande haven, maar het is het leven-
de, altoos aansprekende Woord des HEREN, „een
vuurbaak in de levensbranding“.

Dat kan in genoemde stelling bedoeld zijn.

Maar dat staat er niet.

Er staat: „Het waarlijk „actuele“ in de prediking
bestaat alleen in de verkondiging van een rijke Chris-
tus voor arme zondaren“.

En dat laatste: „een rijke Christus voor arme zon-
daren“ is zo langzamerhand een niets-zeggende scha-
blone geworden. Zo niets-zeggend, dat ge er in een
over de actualiteit der prediking twistend gezelschap
als bij toverslag een (schijn)vrede mee stichten kunt.
Het is een geschikte pacificatieformule, een formula
concordiae, waarmee jan-en-alle-kerkman het eens is.

Maar de strijd zou terstond doorgaan, wanneer nu
eens iemand langs de neus weg de vraag zou stellen
wat toch wel onder dat „een rijke Christus voor arme
zondaren“ te verstaan was?

Dáár ligt in feite het probleem.

Waarop alleen de Schrift het antwoord geeft.

Zij, zij alleen, leert ons wat een arm zondaar is.

Zij, zij alleen, openbaart ons de rijkdom van Chris-
tus, van de Profeet-Priester-Koning, die ons van God
tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en tot
een volkomen verlossing geschenken is.

Oók tot wijsheid.

Hij onderwijst ons, bijvoorbeeld in het Spreuken-
boek, zelfs hoe we ons moeten gedragen als we aan
tafel zijn met een heerser: „Zet een mes aan uw keel“
(23:2); wat we leren kunnen van de akker van een
lulaard (24:30-34). Kortom, Zijn wijsheid licht over
hél het leven. Dát is ook de rijkdom van Christus
voor 'n arm zondaar, die uit zich zelve zelfs niets
goeds vermag te denken.

En niemand houde zich concrete, actuele prediking
van het lijf door de opmerking, dat het toch maar
aankomt op „een“. (!) rijke Christus voor arme zon-
daren.

Want het zou wel eens kunnen zijn, dat die zo spre-
ken, niet weten wat een arm zondaar, noch wat de
rijkdom van Christus is. Die rijkdom!

En elke prediker ontleene de actualiteit der predi-
king noch aan de kwesties van de dag, noch aan de
krant, ook niet aan een vrijgemaakt blad, maar aan
de Schrift.

Eerst wie haar kent, leert de armoede en mitsdien
„de behoeften der gemeente“ kennen. D. E. C.

